

XI. Nem árt egy kis szentírásozás sem

Olvassátok el: Ter 2,24

Rá fogtok jönni, hogy erről a részről már szoltunk egyszer az első fejezetben. Az alábbiakban – megint csak az elszakadást hangsúlyozandó – egy ismeretlen eredetű, feltehetőleg református testvérünktől származó igehirdetés szövegét ajánljuk elmélkedésre és megbeszélésre:

"Mai igehirdetésemben két dologgal fogok foglalkozni:

1. Mi a házasságnak a normája?
2. Mi a **keresztény** házasság normája? Az anyakönyvezető hamar és olcsón ad bizonyítványt arról, hogy a házasság megkötött. A lelkipásztorok is szívesen esketnek, és könnyen adnak bizonyítványt arról, hogy az eskütétel megtörtént. De azt mindenki tudja, hogy ezek a papírok csak a külső történéseket bizonyítják. Egyáltalán nem garantálják, hogy valami normának megfelelő házasságkötés történt.
1. Igyekezünk most megérteni Istennek a házasságra vonatkozó gondolatát: Az alapvető igazság ebben az igében szólal meg: "Elhagyja a férfi atyját és anyját, és feleségéhez ragaszkodik, és ketten egy testté lesznek."

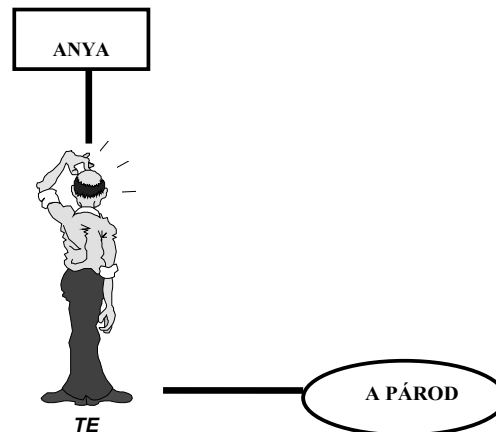
A bibliakritika felől szemlélve kétszeresen is meglepő ez a mondat itt az Ószövetségben. Egyfelől azért, mert abban az időben sokkal inkább a nő hagyta el a családját, és ment a férfi családjába. Kiszakadt addigi életközösségéből és beiktatódott a férfinak a nagy családjába, nemzetségébe. Másfelől azért is meglepő ez a vers, mert tiszta monogám házassági levegőt érzékelünk benne. Egy férfi kiszakad a családjából és ragaszkodik egy nőhöz. És miután Mózes ezt leírja, a későbbiekben gátlástalanul beszél az ósatyák többnejűségéről, ami ez után az Ige után még évezredekig megengedett volt.

Tehát valami különös üzenet van ebben az Igében. Azt Lehet mondani, hogy a házasságnak az Isten gondolata szerinti szerkezetét mutatja ez az Ige. Ahogy aztán az ember a szociológiai képleteknek, az egymást követő társadalmaknak a változásában megvalósítja ezt, az külön történet.

Ez az ige a társadalmi változásokon túlmenően az **Isten eredeti** gondolatát mutatja be. Ezt fedezzük most fel: mi az Isten gondolata ebben az Igében?

A házasság isteni ősnormájánál két döntő jelentőségű szóra kell figyelni az Igékből: „elhagyja” és „ragaszkodik”. Isten gondolata szerint a házasságkötésben **oldás és kötés** van együtt. Oldódás az eddigiektől és kötődés egy újfajta kapcsolatban. Akkor valósul meg a házasság normája, ha az oldás és a kötés harmonikusan együtt van. Jaj annak az embernek, aki nem tudott kioldódni apjának és anyjának a kötelékeiből, és úgy megy bele a házasságba. Kétfelé szakad a lelke és tönkremegy a házasság.

Hogy ezt a kapcsolatot jobban megértsük, gondoljunk arra, hogy a legelső kapcsolat az anyának a gyermekéhez való viszonya. Ez mérhetetlenül más minőségű, mint ahogy a férfinak a nőhöz való kapcsolata a házasságban kialakul. Az életnek a rendje az, hogy először ez a kapcsolat valósul meg: az anya szereti, neveli és gondozza a gyereket. Azután ennek fel kell bomlania, hogy egy másfajta kapcsolat jöhessen létre. Primitív szemléltetéssel ez így mondható: az anya fent van, és lefelé hajló, simogató szeretete hordozza a gyermekét. Függőleges vonallal mutatható ez az ősi kapcsolat. Ennek egyszer fel kell bomlania, és egy vízszintes vonallal szemléltethető másik kapcsolatnak kell létrejönnie, amelyben **egymás mellett** álló partnerek kapcsolódnak egymáshoz. Valahogy így:

Nem is olyan egyszerű ez az „oldás” és „kötés”, ha ezt az élet kibontakozásában nézzük. Három szót kell mondanunk, mint az élet kifejlődésének fő állomásait: kötöttség, szabadság és szövetség.

Az anya és gyermeke között **kötöttség** van. Ennek körülbelül a 15. életév táján **szabadságba** kell feloldódnia, majd később ezt a szabadságot oda kell adni egy másvalakinek úgy, hogy szövetség, házassági szövetség jöjjön létre közöttük.

Az anya és gyermeke közötti kapcsolat igazában egyvalakinek önmagán belüli kapcsolata. Az még nem az „én” és a „te” kapcsolata, mint ahogy az a házasságban megvalósul. A gyerek nem idegen az anyának, nem másvalaki. Testéből való test, és a gyermekében önmagát éli az anya. Ez sokszor egészen odáig megy, hogy amit az édesanyának nem sikerült megélni, megvalósítani, azt belevetíti a gyermekébe és úgy neveli, úgy igazgatja a gyermeke életét, hogy valósítsa meg azt, amit neki nem sikerült elérni. Ha valami tehetsége volt az anyának, de valami oknál fogva nem tudta azt kibontani, szeretné, ha a gyermeke ugyanazt hatalmasan kifejlesztené. Ha egy anya sokat szenvedett szegénység miatt, akkor olyan gazdasági körülményeket akar teremteni gyermekének, hogy legalább az élje meg azt a gondtalan bőséges életet, amit tőle megtagadott a sors gyermekkorában. Anya és gyermeke között nem annyira az én és a te viszonya van, hanem az anya önmagához viszonyul a gyermekében. Az anya az a törzs, aminek a gyerekek az ágai: szerves folytatása az anya életének. Az anya mindig lehajlóan, áldozatosan szereti a gyermekét. A gyerek számára viszont az édesanya mindig az életforrás, a biztonságos hely, ahová menekülhet. Egészen más az anyának a gyermekhez való viszonya, mint aminek később kell kibontakozni a férj és feleség között. És nagyon sok házasságban eleve tragédia az, hogy megmaradt az anya és gyermek között ez a kapcsolat, nem történt meg a felszabadulás ebből a kötelékből, és éppen ezért nem sikerülhetett jól a házasságkötés.

Felejthetetlen az az emlékem, amit ezelőtt két esztendővel éltem át egy temetéssel kapcsolatban. 80 éven felüli asszonyt kellett temetnem. Az 50 éven felüli fia jött hozzám és elmesélte, hogyan éltek hárman együtt: az özvegyasszony, a fia, és annak a felesége. Bár a mama fölötte volt a nyolcvan esztendőnek, a feleségnek nem volt joga arra, hogy reggelit készítse a férjének. Ez a mama privilégiuma, kiváltsága volt. Csak ő tudta jól megfőzni a kávékat az ő kicsi fia számára. Egyfelől megható ez a fáradságot nem ismerő édesanyai gondoskodás, de azért érzékeljük, hogy itt valami baj volt. Valami nem történt meg, valami eloldódás nem sikerült. Gondoljátok meg, milyen lehetett a sorsa annak a feleségnek, aki mint valami idegen elem „betolakodott” abba a meghitt kapcsolatba, ami anya és fia között kialakult és félévszázadon át sem oldódott szét. Íme, ha csak ezt az egy esetet eszünkbe vesszük, akkor már sejtjük, micsoda fontossága van annak, hogy „**elhagyja** a férfiú az atyját és anyját és ragaszkodik a feleségéhez és ketten egy testté lesznek”.

Ma már sokféleképpen bizonyítják a pszichiáterek, hogy rengeteg válásnak a gyökerében az van, hogy „nem hagyja el” valamelyik házastárs az előző kötöttségét. Megpróbálja ugyanazt a viszonyulást „átmenteni” a házastársára. Például a nő a férjében apa-pótlót, vagy a férfi a nőben anya-pótlót keres. Azt igényli, hogy ahogyan az édesanya gondozta, szeretete őt annak idején, ugyanúgy folytassa most a feleség az édesanyának a szerepét. A gyermeki viszonyban az a boldog és kedves dolog, hogy szeretnek **engem**. Ez jó dolog a gyermekkorban. De ha **ezt** az élményt akarja valaki átmenteni a házasságba, és ott is azt igényli, hogy úgy szeressen *engem* a másik, ahogyan az édesanyám szeretett, ez katasztrofális dolog. Egészen odáig menően, hogy a házasságban lévő szexuális zavaroknak is ez a forrása. Hogyan viszonyuljon szexuálisan ahhoz a nőhöz, akiben egy kicsit az anyját érzékeli?

Ezért mondom tehát, hogy a házasságnak az isteni normája ebben a két szóban fogalmazható meg: eloldódni és úgy kötődni. Az eloldódás és kötődöttség között van a „szabadságharc”, ahogyan az édesanyától eloldja magát az ember. Aki okos édesanyja, az nem megy bele ebbe a „harcba”, hanem ő maga is egyengeti gyermekének az útját a szabadság világa felé. Amennyire áldozatos az édesanyai szív, annyira önző is tud lenni. Belebonyolódik egy nehéz és rossz harcba: magához akarja kötni a gyereket. És kialakulnak ezek a kapcsolatok, amikor az özvegyasszony úgy van együtt egyetlen fiával, hogy nagyon szeretik – és ugyanakkor gyűlölik is egymást. Összekötődtek, de érezzük, hogy ez egészségtelen. Mindig együtt vannak, de nincs örömük az együtt létben. Féltékenyen vigyáznak arra, hogy el ne szakadjanak egymástól, de nem tudják boldoggá tenni egymást.

Íme, a házasságnak **az első Isteni normája: „elhagyja”**. Az eddigi kötelékekből kioldódni azért, hogy alkalmas legyen egy újfajta köteléknek a megkötésére.

A másik norma az, hogy **„ragaszkodik a feleségéhez”**. Döntést hozott arra nézve, hogy egészen új szövetséget teremt. Ez a döntés, felelős erkölcsi döntés és megmásíthatatlan – Isten normája szerint legalábbis – végérvényes, halálíg érvényes döntés. Ragaszkodik hozzá!

Azt gondolom, megértjük ezt. Gondolkozzatok e felett a két szó felett: **elhagyja** atyját és anyját és öntudatos, felelős döntéssel **ragaszkodik** feleségéhez. Az, hogy „elhagyja” nem azt jelenti, hogy anyagilag nem támogatja, nem tiszteli többé, Nem erről van szó. Amennyire indokolt, hogy a gyerek az első esztendőiben függő kapcsolatban legyen a szülővel, annyira fontos az, hogy később kioldódjék ebből a kötelékből, kiépítse saját élete rendszerét, és ebben a kibontakozott személyiségében megerősödve megkeresse a társát, és **szövetséget** kössön vele.

Ha ezt meggondoljuk, máris érzékeljük, hogy ez a folyamat megrázkódtatások, szenvedések nélkül sehol sem megy. A házasságoknak nem esetleges járuléka a krízis, a válság. Merem azt mondani, hogy szükséges eleme a harc és a kínlódás. Amilyen édes, jó dolog volt, hogy anyám szeretett engem, olyan gyötrelmesen nehéz ebből kiszabadulni és odajutni, hogy én fogok áldozatosan szeretni valakit. Nehéz kilépni a régi, meleg atmoszférából, légkörből, és megtapasztalni azt a nehéz újat, hogy szeretni fogok valakit akkor is, ha netán kiderül, hogy nem is olyan angyal, mint a szerelem első ábrándozásában gondoltam. Ez nem könnyű, ez nagy megrázkódtatások között történik.

Mostanában kezd a lélektan is erre rájönni. Az 1930-as években megjelent egy holland pszichiátertudósok a könyve ilyen címmel: „A tökéletes házasság”. Akkor az volt a közgondolat, hogy most már ismerjük a törvényszerűségeket, ezeknek alapján felállíthatjuk a normarendszert: a tökéletes házassághoz ez, meg az kell. Ha ezeket megvalósítod, tökéletes lesz a házasságod. Néhány évvel ezelőtt egy svájci ideggyógyász tanuló írt ezzel a címmel: „A tökéletlen házasság dicsérete”. Rendkívül érdekes az a változás, ami a közgondolkodásban beállott. Ott van a házasság tudományának a titka, hogy a krízisekből is lehet segítő lendületet

venni. Nem kell mindjárt szétszaladni, mert nem sikerült a „tökéletes házasságot” megvalósítani. Ez a svájci szerző azt mondja, hogy talán nagyon sokat ártott az emberiségnek az a könyv, amit a „tökéletes házasságról” írtak, mert azt a hiedelmet keltette az emberekben, hogy nem is olyan nehéz azt megvalósítani! – Oda jutott az emberrel foglalkozó tudomány, hogy ez a becsületes beszéd: „Tökéletlen Házasság dicsérete”. Meg kell tanítani az embereket arra, hogy minden házasság tökéletlen, mert két tökéletlen ember kötötte össze az életét, két bűnös ember kötötte össze, ezért a bűnt is belevitték a szövetségbe. De a krízisekből ki lehet hozni valami jót.

Tudjátok, hogy a franciák kegyetlenül szellemesek és gúnyosak tudnak lenni. Az egyik gúnyoros ateista író elmélkedik ezen az Igén: „Nem jó az embernek egyedül lenni. Szerzek neki segítőtársat”. Így forgatja ki a francia író: „A Teremtő ezt mondta: Nem jó az embernek egyedül lenni. Teremték tehát mellé asszonyt, hogy az asszony közelében élje át, mennyire nem jó egyedül lenni!” Kegyetlen gondolat ez, de mennyi igazság van benne! Vannak férfiak, nők, akik házasság nélkül árvák, és rettenetesen gyöttrődnek az egyedüllétben. De vajon ők szenvednek-e jobban, vagy az, akinek van házastársa, és a házastársi köteléken belül éli át a gyötrelmes magányosságot. Neki azonban nem szabad panaszkodni, hogy irtózatosan egyedül van – és kínlódik a házasságban. Ezek a házáséletnek a gyötrelmei, ha nem sikerült kötődést találni.

2. Igehirdetésem második fő kérdése ez: Mi a **keresztény** normája a házasságnak? Vajon az, hogy a pap előtt kötik meg a házasságot? Nem a pap teszi keresztényé a házasságot. Még csak nem is az, hogy kicsit emelkedettebb erkölcsi felfogásuk van, kicsit magasabb normarendszerrel dolgoznak, mint a többiek. Nem ez teszi „kereszténnyé” a házasságot. Hanem mi? Itt az egész Szentírásnak a gondolatvilágába kell behelyezkednünk, mert onnan értjük meg a keresztény specifikumot, sajátosságát a házasságban. Arra kell gondolnunk, hogy Isten népének alapjában véve egy nagy élménye van: az Ószövetség világában éppen úgy, mint az Új Szövetség világában.

Ez a nagy élmény: az Istennel való szövetség. Isten népének a nagy élménye az, hogy odahajolt hozzá az Isten, szövetséget kötött vele, és ezt a szövetséget tartja az Isten. A hűséges Isten elszenvedti népének a hűtlenségét. Kihozta őket Egyiptomból, a szabadság útjára vezette, szövetségét ajándékokkal megerősítette, törvényt adott: Így cselekedjél! Ez a szövetségnek a feltétele. És a nép nem tudta megtartani a szövetséget.

Ozeás próféta volt az, aki ezt az ügyet, az egész szövetséget kifejezetten a házasság képletében szemlélteti. Isten a házastárs és a nép az asszony, a másik házastárs. Szövetséget kötöttek egymással, de Izrael paráznává lett, nem tartotta meg a szövetséget. A hűséges társ azonban nem taszítja el magától a parázna feleségét, hanem azon fáradozik, hogy visszanyerje annak a szerelmét. Ez az Ószövetség nagy élménye.

Azután ismerjük az Újszövetséget. Tudunk arról, hogy nem ment az ószövetség. S akkor Isten új szövetséget adott, amelyben még inkább Ő volt a kezdeményező. Jézus Krisztust halálba adta, és az Ő vérében, az Ő vérén kötött új szövetséget. Az Isten hűséges. Ha mi hűtlenkedünk, Ő hűséges marad. Akinek van valami köze az Istenhez, az átéli ezt. Ezt éli át: Isten a szövetségesem, én hűtlen vagyok, elbukom, de azért Ő nem számolja fel a szövetséget, hanem még több szeretettel vesz körül. Szeretetével akarja megszilárdítani a szövetséget. Ez az Isten népének alapélménye.

Amikor ez az élmény rávetül a házasságra, akkor lesz „kereszténnyé” a házasság. A házasságban átéli az ember, hogy nemcsak Isten szövetségére van szüksége, hanem ember szövetségére is. Mindenfajta más emberi szövetségre, pl. a barátságra is, rá kell vetülnie ennek az Isten-szövetségi élménynek, és úgy lesz keresztény minőségű. Ez esetben a házasságra is rá kell vetülnie, úgy lesz keresztény a házasság.

Mikor lesz tehát keresztény a házasság? Akkor, ha az Isten szövetségének a tényében és erővonaláiban rendeződik embernek és embernek, férfinak és nőnek a kapcsolata. Odaállnak az oltár elé és fogadalmat, esküt tesznek, a törvénynek a szövetségét megkötik: te hű leszel hozzám, én hű leszek hozzád, azt fogjuk cselekedni, ami jó és szép! És azután kiderül, hogy nem megy. Kezdődik a szövetségtörés, szövetségrontás. Jézus szerint nem is olyan nagy a különbség, hogy „csak” gondolatban, vagy cselekedetben is elköveti valaki a bűnt. Át kell élni, hogy nem vagyunk képesek megtartani a szövetséget.

És akkor mi legyen? Az általános emberi felelet az, hogy felbontani, nem kínlódni, nem szenvedni! A másikkal nem próbálkozni!

Testvéreim! „Keresztényül” így hangzik a válasz: felbonthatatlan a házasság. Aki keresztényül gondolkozik – annál felbonthatatlan. Még a házasságtörés sem jogosít fel rá. A bibliakritika azt mondja, hogy ahol az Újszövetségben (Mt. 5,32) odatették azt, hogy: „házasságtörést kivéve”, az már az ősegyház engedménye volt, nem pedig Jézus eredeti gondolata. Vallom azt, hogy Isten gondolatában bonthatatlan a házasság. A házasságtörés sem jogosítja fel az egyiket arra, hogy otthagyja a másikat. Mert ha Isten közelében él, szakadatlanul átéli saját paráznaságát azzal a függőleges szövetséggel – az Isten-szövetséggel – szemben, és átéli, hogy Isten milyen türelmesen hordozza. Amikor a „cselekedetek” szövetsége nem valósul meg, akkor jön az „új” szövetség. Amikor az ószövetség nem vált be, Isten új szövetséget kötött Jézus Krisztusban. Jézus Krisztus életét adta azért, hogy a bűn kötelekeiből kioldozza az embereket: innét adódik a házasságnak a keresztény minősége. Abból a „függőleges” szövetségből rávetődik valami a „vízszintes” szövetségünkre. Nem érdekekre épít a keresztény házasság, nem üzleti tárgyalásokra, még csak nem is erkölcsi megegyezésre, hanem a házasságot Jézus Krisztus áldozatára kell végső soron felépíteni. Ha te méltatlan vagy, akkor sem fordítok neked hátat, nem hagylak ott, hanem felindítom a szeretetet, és úgy hordozlak téged továbbra is.

Erre mondja Pál apostol, hogy „felette nagy titok ez”. A férfi és a nő együttlétében ki kell rajzolódnia annak, ahogy Krisztus a közösséggel együtt van. Az Efezusi levél 5. fejezetében van ez a rész: amint Krisztus szerette az egyházat, és éltét adta érte, úgy kell a házastársnak szeretni a másikat és odaáldozni magát érte. Ez nem „egyetemes” házassági norma, ez már a **keresztyén** házassági norma.

Befejezésül elmondok még egy hasonlatot. Mindenki hallott már valamit a rakéta-technikáról. Beszélnek pl. „töblépcsős” rakétáról. Úgy építik ezeket, hogy lépcsőzetesen van bennük az üzemanyag. Amikor elindítják a rakétát, az első fokozatot gyújtják be. Amikor ennek az első tartálynak az üzemanyaga elfogy, ez a tartály automatikusan leválik, de ugyanakkor begyullad egy másik és az viszi tovább a rakétát. Ha valami műszaki hiba van, és nem gyullad be a második lépcső, akkor lezuhan a földre az egész.

Ezt a gondolatot alkalmazzuk most a házasságra is. A házasság is egy „több lépcsős rakétarendszer”. A döntő kérdés az, hogy a kellő pillanatban begyullad-e a második lépcső, és viszi-e tovább a rakétát? Az első fokozat a biológiai életrend és főként a szexualitás. Nemcsak a legprimitívebb testiességre gondolok itt, hanem mindarra a hajtóerőre, ami a „biosz”-ból, az „élet”-ből ered. Közvetlenül úgy is, mint szexualitás, vagy áttételesen úgy is, mint érzelmi élet, boldogság, életlendület. A házasságnak első hatalmas indító ereje a szerelem. Nagyon sok naiv fiatal házaspár azt képzei, hogy ez az első lépcső *egészen a* mennyekig felröpíti őket. Pedig nem röpíti, csak egy bizonyos magasságig. És akkor jelentkezik a nagy krízis: mi lesz ezután? Ha nem gyullad be egy másikfajta hajtórendszer, tönkremegy a házasság.

Ez a másik hajtórendszer az, amit úgy mondtam: a „keresztyén” erőrendszer a házasságban. A keresztyén ember házasságából nem hiányozhat az „első lépcső”: a testi

szerelem! De egyszer csak ráeszmél a keresztyén ember is arra, hogy csökken ez a hajtóerő. De nála menetközben kigyulladt már egy másik tűz, az Isten szerelmének a tüze is. Ez az átélés forrósodik át ebben a „második lépcsőben”: van valami végzetes, valami sorsszerű és Istentől való ajándékozottság abban, hogy mi ketten megtaláltuk egymást, és most már együtt kell tovább menni mindvégig. Amikor kifulladás a szexualitás lendítő ereje, átélheti az ember: ezt a társat Istentől kaptam. Bűnösök vagyunk, tökéletlenek vagyunk, de a sorsunkban van valami közös, valami Istentől való. **Ezt kell megérteni.**

Nem a házastársnak a minősége garantálja a házasságot (ő szép, ő becsületes, ő tehetséges, ő áldozatkész), hanem a házasság minősíti a társat úgy, hogy meg kell maradni mellette.

A közös esztendőknél a gyötrelmei vagy örömei, a közös betegségeknek, anyagi gondoknak a feszültségei, az egymással való birkózás, amiben csiszolódt a lelkünk, a beteg gyerekek felé hajló aggodás és így tovább. A közös sorsban olyan élmények alakulnak ki, amely élmények minősítik azt a másikat arra, hogy meg kell maradni mellette. Ha hűtlen lett, akkor is. (Hát nem ajándék, hogy esetleg nem te lettél hűtlen?) Ha elveszítette a szépségét, akkor is. (Hiszen te sem vagy már ugyanaz, mint a házasságkötés napján) A közös út minősíti elválaszthatatlanná a házasságot, a közös út, amit Isten előtt és nevében együttesen kezdtek el.

Így mondom tehát, hogy ez a „második hajtóerő-rendszer” kigyullad, és ez viszi tovább a közös életet. Ha Isten szerkesztett egybe, bűneink közepette is tartanunk kell egymást. És ez nem lehetetlen, hiszen a felülről való erő tartanak külön-külön minket és azok tartanak együtt is minket.

Áldjon meg Isten minket, az Anyaszentegyház népét, hogy a magunk testiességében, bűneiben is meg tudjunk valamit mutatni a többieknek, a világnak abból, hogy nemcsak az az egy lendítőerő van, amit „szexualitásnak” nevezünk, hanem van olyan is, hogy „Isten szerkesztett minket egybe”. És ez az „egybeszerkesztés” nem a főlemelő tapasztalatokból olvasható ki (a másik fél mindig gyöngéd, hűséges, szolgálatkész stb.), hanem abból, hogy hatékonyak a kegyelem erői az életünkben: tudunk megbocsátani, túrni, remélni, újra kezdeni.

Mutassunk meg valamit abból, hogy lehet a kegyelem szövetségében élni! A házasság kereteiben is ki lehet mutatni valamit abból az odaadó, megbocsátó szeretetből, amellyel Jézus Krisztus hordozza övéit, az Egyházat.”

